

Allah´a kul olan, kâinat üstünde bir mevki kazanır

“23. Söz’ü birisine özetle anlatırken hangi noktalara dikkat etmeliyim? Yirmi Üçüncü Söz nelerden bahseder? Topluca bilgilendirebilir misiniz?”

Yirmi Üçüncü Söz, insanın imansız yapamayacağını, yaşayamayacağını, imanın insan için yalnız manevî güç değil, aynı zamanda maddî güç ve kudret de demek olduğunu nurdan noktalar ve nükteler içinde harika bir şekilde izah eder. İki mebhadır. Birinci mebhas beş nokta; ikinci mebhas beş nüktedir.

Birinci Mebhasın Birinci Noktası: İman nurunun insana ışık veren bir nur olduğu ve insandaki sanat değerlerini gösterdiği, küfür karanlığının ise bu ışığı kestiği; ve insanın iman nuru ile nasıl yükseldiği ve nasıl Cennet’e lâıyk bir hal aldığı beyan edilir ve insanın sahip olduğu değer, âdî demirler üzerine işlenen antika sanatlarla mukayese edilerek anlatılır. Sanat nasıl sanatkârı hatırlatırsa, insanın da Sâni-i Zülcelâl’i net bir şekilde gösterdiği ispat edilir.

İkinci Noktada; iman nurunun kâinâtı da ışıklandırdığı, geçmiş zamanı karanlıklardan kurtardığı gibi, gelecek zamanı belirsizliklerden kurtardığı, şimdiki zamanı da ümitle canlandırdığı hârika temsillerle anlatılır.

Üçüncü Noktada; İmanın hem “manevî” bir nur, hem “fizikî” bir kuvvet olduğu, hakikî imanı elde eden adamın kâinâta meydan okuyacağı beyan edilir.

Dördüncü Noktada; İmanın insanın istidatlarını harika biçimde geliştirdiği ve insanı kâinâta sultanlık makamına yükselttiği anlatılır. İnsan ile “serçe kuşu” ve sâir hayvanlar arasında burada bir mukayese yapılır: İnsanın yirmi senede kazandığı hayata güç ve iktidarını, serçe ve arı gibi hayvanların yirmi günde tahsil ettiği vurgulanır. Bu noktadan hareketle, insanın kemâle ermek için dünyaya geldiği ispat edilir.

Beşinci Noktada; îmânın duâyı gerektirdiği, insan fitratının şiddetle duâyaya muhtaç olduğu gibi, Cenab-ı Hakkın da insandan duâ istediği temsillerle hârika bir şekilde izah edilir.

İkinci Mebhasin Birinci Nüktesinde; Allah'a kul olan insanın bütün mahlûkât üstünde bir mevki kazandığı; benliğine ve iktidarına güvenip kulluktan geri kalan insanın ise, iyilik ve îcâd cihetinde "arıdan," "serçeden" ve "karıncadan" daha aşağı, "örümcekten" ve "sinekten" daha zayıf düştüğü halde, kötülük ve bozgunculuk cihetinde "yerler," "gökler," "dağlar" ve "tâun" kadar büyük çapta zararlar verebildiğine dikkat çekilir.

İkinci Nüktede; insanın benlik cihetinin âfetleri ile kulluk cihetinin üstünlükleri mânidar bir vâkıa-i hayaliye üzerinde anlatılır.

Üçüncü Nüktede; insanın kendi başına yapma ve icat etme cihetinde zayıf bir hayvandan ve âciz bir mahluktan ibâret olduğu, fakat duâ ve kulluk cihetinde şu dünya hanında aziz bir misâfir hükmünde bulunduğu yine hayvanlarla mukayese edilerek anlatılır. Gösterilir ki: İnsan donanım ve teçhizât olarak çok zengindir, hayvandan yüz derece yüksektedir. İnsan bu donanımını ve teçhizâtını sırf dünya lezzeti ve hayvânî yaşayışı için kullanması halinde, hayvandan yüz derece aşağı düşer. Çünkü her lezzette binler elem ve acı hisseder. Geçmiş zamanın elemeleri ve gelecek zamanın korkuları ile berâber; her bir lezzetin bitiş eleme insanı perişan eder.

Fakat hayvanın lezzeti elemsiz, zevki kedersizdir. Hayvan ne geçmiş zamanın elemeleriyle incinir, ne de gelecek zamanın korkularıyla ürker. Rahatla yaşar, zevkle yatar, Yaraticısına şükreder.

En güzel biçimde ve sermayece yüz derece hayvandan yüksek yaratılmış olan insan, sırf dünya için yaşadığı zaman, yüz derece serçe kuşundan aşağı düşecektir. İnsandaki bu yükseklik ve zenginlik yalnız ehemmiyetsiz ve geçici dünya hayatının kazanılması için değil; ebedî âhîret saadetinin kazanılması için verilmiştir.

Dördüncü Nüktede; insanın kâinât içinde pek nâzik ve nazlı bir çocuğa benzediği, zaafında büyük bir kuvvet ve aczinde büyük bir kudret bulunduğu, şu âlemin, insanın zaafı kuvvetiyle ve aczi kudretiyle onun emrine verildiği beyan edilir. Tek şart: İnsanın zaafını anlaması ve Allah'a sığınmasıdır. Duâ ile insan öyle büyük hedeflere ulaşır ki, bu hedeflerin yüzde birine kendi iktidarı ile ulaşamaz.

Burada örnek yine hayvanlardan seçilmiştir: Tavuk yavrusunun zaafındaki kuvvet tavuğu aslana saldırtır. Aslan yavrusu, o canavar ve aç aslanı kendine boyun eğdirir. Nazlı bir çocuk kendi kuvvetçığının bin katı ile isteklerinin binden birine ulaşamazken, yalnızca ağlamak sûretiyle tüm isteklerine ulaşır. İşte gözsüz bir akrebe ve ayaksız bir yılanı yenik düşen insan da zaafındaki kuvveti bilse, ipeği bir

küçük kurt eliyle giyecek, balı bir zehirli böcek marifetiyle yiyecek ve Rabb'ine şükredecektir.

Beşinci Nüktede; insanlığın ilkeleri ve kulluğun esasları hârika tesbitlerle izah edilir.

Görüldüğü gibi Yirmi Üçüncü Söz'de insan yalnız serçe kuşu ile değil; arı ile, karınca ile, örümcek ile, sinek ile, dağ ile, tâun ile, yerler ile, göklerle, tavuk yavrusu ile, aslan yavrusu ile, insan yavrusu ile, akrep ile, yılan ile, ipek kurdu ile ve bal arısı ile muhtelif yönlerden kıyaslanır. Bazı husûsî nitelikleri nazara alınarak zikredilen bu hayvanlar aynı zamanda sâir hayvanları temsilen ismen zikredilmiştir.

Demek, ibâdet ve duâ ile ve âhireti hesaba katarak hareket eden insan, bu zikredilen hayvanların sahip olduğu özel nitelikleri tefekkür imbiğinden geçirir, ibâdet ve tesbihlerini Allah'a arz eder, güç ve iktidar olarak da onların üstüne çıkar. Fakat sadece dünyayı esas alırsa, âhireti unutursa hayvandan yüz derece aşağı düşer ve bu zikredilen hayvanlardaki hususî özelliklere de yetişemez. Meselâ örümceğin geometriciliği, yapı mühendisliği ve hane sorumluluğu, bal arısının ölçme ve değerlendirme tekniği, sanatı ve gıdâ mühendisliği, karıncanın çalışkanlığı, hırsı, başarısı ve sondaj mühendisliği, serçe kuşunun mutluluğu, sevimliliği, cinsel gücü, gamsızlığı ve huzuru, sineğin uçuş teknikleri, temizlik mühendisliği, dağın ve tâunun ağırlığı, büyüklüğü ve azameti, tavuk, aslan ve insan yavrularının âcizlik ve zafiyetteki kudretleri, ipek böceğinin çalışkanlığı, azmi, sanatı ve giyim mühendisliği ve sâir hayvanların her birisinin kendilerine mahsus farklı özellikleri insanı—o özellikler itibariyle—geride bırakır.

İnsan bu mesâfeyi îmân ve ibâdetiyle kapatır. İmanın maddî-mânevî gücü ile dünyada bahtiyar olan insan, dünyada ulaşmadığı güç ve kudrete âhirette—Allah'ın izniyle—bilfiil ulaşır.